

איך להגיע לאהבת השם ולהתקרב לעבודתו, ומאז אחר כל הל"ה הם שמירה לכל יפול האדם מהתקרבות זו, וכדברי הרמב"ן שהל"ה הם צבחי יראה, היינו צחינה גדולה כזו של יראה, שירא לפול מהתקרבותו להבורא, ובמלצ הזה היו בניי צעעת מתן חורה שנעשו אחד עם המאמר, והדבר ה' עשה המליחות שלהם.

ד) אצל יתרו כתיב עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים, יתרו נתקרב לחורה ולעבודה ה' רק ע"י שעבד כל העבודה זרה שבטולם, ומתוך כך בא לידי אחדות השי"ת, אבל זה הדרך הינו לבני ישראל⁶, ולכן מלינו כי בעשרת הדברות, ואמר אנכי ה"א קודם לא יהי' לך, שעי' האנכי ה"א באים בניי לידי ההכרה של לא יהי' לך אלקים אחרים, כי צבניי נשרש בחוכם הנקודה של אנכי ה"א, ודבר ה' של אנכי ה"א נעשו הם צמליחות הזה של הכרת אחדות הבורא, עד שהי' נשלל מהם לגמרי כל עבודה זרה שבטולם, ואיתא צמכילתא שבקצ"ה ייחד שמו על כלל ישראל צמח שאמר להם אנכי ה"א, ואף שאין בקצ"ה מייחד שמו על לדיקים בחייהו, שהן בקדושו לא יאמין, אבל בחורה כלל, ה' כאן ייחד שמו עליהם, שכלל ישראל בחורה כלל ה"א להפרד מהאנכי ה' אלקיך.

ויש לפרש כי דבר זה נכלל צמח שאמרו בניי נעשה ונשמע, שהם קבלו על עצמם לעשות רצון השי"ת אף שלא יבינו, כי קודם מתן חורה ה' הסדר אלל האבות נשמע ואח"כ נעשה, והעשי' ה' כפי השגתם, שאחר שהשיגו שורש המלצה עשו גם המלצה בפועל וכמו שביארנו במקו"א, וגם זה ה' סדר של יתרו, שעי' השמיעה צח ונחגייה, שאחר שהבין כי גדול הוי"ה מכל אלקים, ועבד כל עבודה זרה שבטולם, אז בא לידי עשי', שמע ואח"כ צח, אבל בניי קבלו על עצמם הסדר של נעשה ונשמע, לעשות ואח"כ לשמוע.

ובענין זה יש ג"כ עוד מכוון, כי בצפנים מבואר כי מה שקיימו האבות כל החורה כולה היינו צרוחניות, שעשו המלצות בשרשה ובכונתה העליון, וזה ה' סדר העבודה עד מתן חורה, ולכן מלינו כי יעק"א נשא צ' אחיות, כי בשורש הבין יעק"א כי לו מותר צ' אחיות, אבל אחר מתן חורה החיל סדר העבודה באופן אחר, סדר של נעשה ונשמע, כי האופן היחידי לעלות ולהשיג פנימיות החורה הוא רק ע"י עשיית המלצות, ורק באופן זה אפשר להשיג השורש של המלצות, וה"א לאדם לומר כי הוא יעשה המלצות בשורשם וצרוחניות, ולומר כי אף שמעשו מונגדים למה שכתוב בחורה, הרי

⁶ והחידושי הר"מ הסביר בזה הדרך מדרש בלתי מובנת כפשוטו, שאיתא במדרש על ויואל משה לשבת, שאין ויואל אלא לשון שבועה, שמשרע"ה נשבע שבן ראשון יהי' לעבודה זרה, ואמר כי הכונה הוא, כי יתרו בא להכרת הבורא ע"י הבחינה של כי גדול הוי"ה מכל אלהים, שראה בכל העבודה זרה בעולם שאין בהם ממש, עד שבא להכרת אלוקות, ואין זה הדרך לבניי, ומשה רבינו אמר בן ראשון לע"ז היינו שילך בדרך זה של יתרו לבוא להכרת הבורא ע"י זה שיראה ויבין שאין בעבודה זרה ממש.

בסוד ובשורש המלצה מטעמו מכוונים, כי זה א"א, כי רק ע"י הסולם מוצא ארצה יכול להגיע להראשו מגיע השמימה, וזה הוא שאמרו נטשה ונשמע, כי ע"י העשייה דייקא יכולין לבוא לידי הנשמע, להשיג הפנימיות של החורה.

ובדרך זה יש לבאר דברי חז"ל (שבת פח:) אריז"ל בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלה"ש לפני הקב"ה, רבש"ע מה לילוד אשה בינינו, אמר להם לקבל תורה בא, אמרו לפני חמדה גנוזה וכו' מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו וכו' אמר הקב"ה למשה החזיר להם תשובה וכו' אמר לפניו רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, אנכי ה"א אשר הולאחיק מארץ מזרים, אמר להם, למזרים ירחם לפרעה השתעבדחם תורה למה תהא לכם וכו' עיי"ש כל הסוגיא, והשקלא ועריא בהגמי לריכה ציאור, שמה ה"י הו"א של המלאכים שיקבלו את החורה, הרי ידעו בעצמם מה כתיב בחורה, וזהם לא ירדו למזרים. אך צרד"ז מצואר כי מה שאמרו המלאכים "חנה הודך על השמים" לא נתכוונו כלל על החורה והמלכות מעשיות כפי שאנו יודעין אותה, אלא ראו הכבוד של החורה, חלק החורה השייך למלאכים, זה החורה הכתובה במרום אש שחורה ע"ג אש לבנה, ואותו חלק החורה, החמדה גנוזה ראו שיאשר למעלה ושלא יהי' לבניי חלק בה.

אך כשקבל משה רבינו את החורה, נטל את החורה בשלימותה, ואף חלק החורה השייך להמלאכים ג"כ ניתן לבניי, כי מי ששייך למה שכחוב בחורה אנכי ה"א אשר הולאחיק מארץ מזרים שייך גם להאש שחורה ע"ג אש לבנה, והחורה ניתן בשלימותה לבני ישראל, והאופן והדרך איך להשיג כבוד של החורה היא רק ע"י עשיית מטעמי המלכות, כי נר מלכה וחורה אור, זה האור של החורה שהוא מאוד נשגב, שייך לקבלו רק בהכלי של המלכות, כי הם הנר והכלי לקבל האור.

ראמרו בספרי (צרכה שמ"ג) "אשדת למו", אלמלא דח שיתן עמה אין אדם יכול לעמוד בה, פי' כי הדת של חורה — הם המלכות מעשיות שיש בחורה, כי הם כמו מלקחיים איך להגיע להאש שיש בחורה, וכדכ' כי לקח טוב נחתי לכם, שהקב"ה נתן לבניי הלקח איך ליקח הטוב — המלקחיים שעמם יכולים ליקח הטוב, ואלמלא הדת לא היה אדם יכול ליגע בהאש של חורה, כי ה"י נשרף מיד, אבל ע"י הדת יש לקחת גם האש, מימינו אשדת לנו, וזהו מה שאמרו בניי נעשה ונשמע, שע"י הנעשה יכולין להגיע אל הנשמע, להשיג הפנימיות של חורה, עד שורשה שהיא אש שחורה ע"ג לבנה.

(ה) אמרו חז"ל (שבת פ"ח) אמר ריב"ל כל דיבור ודיבור שילא מפי הקב"ה ילחא

י ע"י אור גדליהו לשבועות ובפ' בראשית מה שמבואר בשם השפ"א לפרש הפסוק ריש פרשת זאת הברכה, "אתא מרבבות קודש", שהכונה היא שכל חלקי התורה נמסרה לבניי, שנמסר לבניי גם חלק התורה השייך להמלאכים — והיינו אתא מרבבות קודש, עיי"ש באריכות.

נשמחן של ישראל שנאמר ופשי ילאה בדברו ומאחר שמדיבור ראשון ילכה נשמחן דיבור שני האריך קבלו, הוריד על שעמיד להחיות בו מחיס וכו' אחס וכו', ובאמת כבר אמרו חז"ל (כתובות קי"א) שלעמיד לבוא על של חורה מחייבו, נמלא דבעת מחן חורה קבלו חיוחס מהחורה, ונתקיים בהם חורה ה' חמימה משיבה נפש, שהחורה השיבה להם את נפשם, וממנה קבלו חיוחס, וכו' ביאור מה שכתוב (דברים ד' ל"ג) השמע עם קול אלקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אלה ויחי, פ"י שהחיות שלכם ה' מהדבר ה', ומזה גופא הם חיים, וכל חיות ומליאות שלהם הוא מדבר ה', וזוה יש להבין מה שהקשו הראשונים על מה שכתוב אנכי ה"א אשר הולאחיק מארץ מצרים, למה לא כתיב יוחר חידוש אנכי ה"א אשר בראחיק, שכל המליאות וההכוות של כל אחד הוא מהשי"ת, ותירלו כי אשר בראחיק הוא מחייב לכל העולם כולו, ואשר הולאחיק מארץ מצרים הוא המחייב לבני ישראל במיוחד, ולפי דברינו יובן הדבר יוחר, כי באמת מחן חורה הוא ההכוות של בני ישראל ושם ה' הבריאה שלהם, כי בעת ששמעו הדיבור של אנכי ילאהה נשמחן, וקבלו החיות מאותו הדיבור עצמו, וכל המליאות של כלל ישראל והבריאה שלהם היא במאמר זה של אנכי ה"א⁸.

ובאמת בדבר זה יש עוד ענין גדול, כי עלם נתינת החורה יתן לכלל ישראל כפי המליאות של חורה, והוא ללמד כי חורה

אינה חכמה כמו שאר חכמות, שהברירה הוא ציד האדם, אס רולח הוא לומדה, ואס רולח אינה לומדה, אלא שהחורה היא עלם חיות של האדם, וממנה הוא חי, וכמו שאמרו חז"ל במדרש שלכן נמשלו ישראל לדגים, שכמו שדגים אינם חיים חוץ למים כן א"א לישראל בלי חורה, ולכן יתן החורה באופן כזה, ללמד שהמליאות של החורה, היא עלם החיות של האדם, וכן פ"י במהר"י מייק (דרוש ב') מה דכ' (דברים ל"ב מ"ז) כי לא דבר רק הוא מכס כי היא חייבם, ודרשו חז"ל לא לחנס אחס יגעיס בה כי הרבה שגר חלוי בה כי היא חייבם, ופ"י בזה המהר"י מייק כי לא דבר רק הוא מלשון אריק חרבי, שמן חורה, היינו שהחורה אינה כמו שאר חכמות שאדם יכול להריק את עצמו מהם, "ער קען זיך אויסליידיקן פון דעם", כי היא חייבם, כי החורה היא עלם החיות שלכם, וכי יכול אדם להריק עצמו מהחיות שלו, וכמו שא"א להריק עצמו מהחיות כן א"א להריק את עצמו מהחורה, כי היא חייבם, וזה ה"י האופן של הנתינה, להרגיש בחוש כי היא חייבם.

וכיוצא בזה אנו רואים בדברי התדב"א, (זועא פ' י"ד) פעם אחת הייתי מהלך ממקום למקום ומלאני אדם אחד שלא היה בו מקרא ולא משנה וכו' ואמר לי בינה ודעת לא ייתנו לי מן השמים שאקרא ואשנה ואמרתיו לו בני מה מלאכתך ואמר לי ליד אני ואמרתיו לו בני מי למדך ואמר לך שחביא פשתן וחארגבו, מלודות ותשלכם לים ותעלה

⁸ ע"י בפרשת משפטים שמבואר שם ביאור אחר עפ"י דברי הגר"א.